

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo S. Laurentij Martyris. Nisi granum frumenti cadens, &c. Ioan. 12.
1. De Martyrij præstantia. 2. Eiusdem elogia. 3. De Martyris Laurentij
martyrio speciatim. 4. Eius in tormentis perferendis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

munt ferro onusti, tunc cœlestes auxiliatores submittis & angelos. Hem! quàm es in consilijs sapiens, in auxilio promptus, in promissis fidelis, in consolationibus liberalis, in operibus ac mirabilibus tuis incomprehensibilis! Nefas erat eum, qui ut alios solueret, destinatus erat, in Herodiano carcere vincitum ligatumque remanere: rationi minime consentaneum erat, ut qui in aquis seruatus erat, & undis sopes inambularat, in continentibus tutus non esset, & in truculenti carceribus tyranni vitæ periculum adiret. Hæc mirabilia tuorum sunt opera, & potentia tuae effectus, hinc honor, gloria, salus & benedictio tibi in æternum, hic ab hominibus, & in cœlo ab Angelicis spiritibus æterna beatitudine perficientibus, decantetur, ad quam ingenitus nos Pater, & vnigenitus eiusdem Filius, atque ab vtroque procedens Spiritus sanctus nos deducere dignetur. Amen.

IN FESTO S. LAURENTII
MARTYRIS.

Partitio.

- I. De martyrii præstantia.
- II. De eiusdem elogijs.
- III. De Martyria Laurentij martyrio speciatim.
- IV. De eiusdem in tormentis perseverenti constantia.

Nisi granum frumenti cadens in terram
mortuum fuerit, &c. Ioan. 12.

FIGURA.

Veteri sacrificiorum lege cautum apud Iudæos erat, ut, si quando auis, uti turtur aut columba, Deo offerenda esset, in altari eadem subiecto igne cremaretur, & hæc victima holocaustum dicebatur, eratque suavissimi odoris sacrificium, Deoque quam acceptissimum. In figurâ ac ritus huius complementum videte hodie, ut in lege Euangelica, sanctus Laurentius velut auis quædam cœlestis, Deo iam iam immolandus, non in ara, sed

in craticula subiecto igne collocetur, vivu cōcremetur, & gratissimi corâ Deo cœli fideliumque omnium Domino odoris fiat holocaustum. Hac de re hodie verba faciam, hoc hodie vniuersa Ecclesia Catholica sumna religionis cultusque significatione admiratur, hoc item martyrium illud est, cui par non vidit orbis, quod cœlum iuxta ac terram in admirationem rapit, quod ut decurrere atque intelligere mereamur, ad Spiritum Paracletum confugiamus, eiusque auxilium supplices inuocemus & gratiam, sed Deiptram, aduocata nostra ac patrona ut hiecit, adhibeamus, eamque ob causam cum Angelo Gabriele ipsam salutemus.

AVE MARIA.

Inter sexcenta mysteria & magnitudine eximia & profunditate magna, quæ in Cantorum serinijs archiuilque recondita latent, non postremum, meo quidem iudicio, locum obtinet aureum illud Salomonis Regis reclinatorium, vel cœnaculū, cuius ascensus & gradus erat purpureus, ac rubicundus. Per reclinatoriū hoc vel cœnaculum designari non inconuenienter queat cœlum ipsum, Dei palatium, illustre Sanctorum omnium refectorium, & gloriæ cœlestis locus; ad quam inter alias vias, per mortem potissimum & martyrium, velut per cruentum ascensum, & gradus purpureos adit⁹ patet. S. Hieronymus inter alios hoc exponit modo, dū suis in Ezechielē cōmentarijs scribit, *Ascensum habet purpureum, quia maxima multitudo fidelium in exordio nascens Ecclesia per martyrii sanguinem peruenit ad regnum.*

Eandem opinor, ob causam in prouerbis de Ecclesia sub schemate nempe illustris cuiusdam matronæ, dictum est, eius indumentum esse byssum & purpuram: ut bysso quidem candida eius signaretur innocentia, purpureo vero & coccineo colore tribulationes eius & martyria. Ven. Beda hæc ipsa eadē plane ratione verba exposuit, quæ loquentē hic faciã: *Byssus, inquit, indumentū Ecclesia est in candore pura cōscientia & conuersationis, purpureus autē color sanguinis habet speciem. vnde pulchre dictū est à Patrib.*

Mmm 2 quod

I.
Cant. 5.

In Ezech.
lib. 1. hom.
15.
Martyriū
gradus ad
gloriam
cœlestem.
Prou. 31.

Beda in
Cant. c. 3.

Martyres
rosas, vir-
gines lilijs
affimilan-
tur.

quod Ecclesia electorum floribus vernans, in pace habet lilia, & in bello rosas. Tantundem id est, ac dicere. Ecclesiam velut hortum quendam ac viridarium regium omnigenos diuersicoloresque proferre flores, eandemque, dum pace, tranquillitate, & malacia quiete gaudet, castissimas purissimasque progeminare Virgines, vbi vero bello premitur, persecutionibusque exagrat, martyribus abundare, atque illas quidem candidis lilijs, hos autem vermiculantibus rubricantibusque rosas esse perfimiles.

Ser. 37. de
Sanctis.

Sanctus ergo hic Angliae monachus martyribus rosas, aut potius rosas Martyres affimilat, in quo ad S. Augustini alluisse, aut descripsisse potius verba videtur. Hic enim in quodam de Sanctis sermone sic loquitur: *O vere beata mater, Ecclesia! quam virginitatis gloriosus Martyrum sanguis exornat, & candida induit virginitas, floribus eius nec rose, nec lilia desunt novent igitur singuli amplissimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de passione purpureas.*

Purpura
coloris
gus.

Purpureus autem inter ceteros colores facile princeps, symbolum est martyrii, non tam quod rubeat, & ad sanguinem quam proximè accedat, quam quod Regum sit & Imperatorum proprius. Hinc sponsa in Canticis sponsi sui dilectissimi crines regali cum purpura comparat, *Coma capitis tui, sicut purpura regis*: id est, capillitium tuum, carissime, non est ut ceterorum hominum, sibi simile nullum habet, sed vti regia quaedam purpura nitescit. Si litteralem seponere hic sensum necesse, ut anagogico sit locus, credo equidem sponsam, quae Ecclesiam figurat, Martyres, quibus velut caesarie & comis ipse Redemptor Iesus Christus, qui Ecclesiae vertex est, non secus quam regio quodam paludamento, condecoratur ac nitescit, designare intendisse.

Cant. 7.

Martyres
comparati
malogratis.

Eandem ob causam & eodem intuitu beatissimi Martyres malorum punitorum granis ac fragminibus, ob coloris scilicet huius regij ac rubicundi, qui hoc in pomò emicat, splendorem, esse dicuntur perfimiles. Hoc videlicet sensu accipienda sunt illa Canticorum verba, *Emissiones tuae paradisus malorum punitorum*, quae hac etiam ratione Venerabilis Beda interpretatur, *Mala*, inquit,

Cant. 4.

in Cantic.

punica, quae sanguineo rubent colore, eorum in Ecclesia triumphos insinuant, qui post fontis signati ablutionem suo sunt etiam sanguine baptizati, ipsorum scilicet Martyrum. sed relicto colore hoc, iam alia de martyrio proferamus.

Egregium illius mihi schema repraesentat Isaías: *Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Sapphyris. & ponam iaspidem propugnacula tua. & portas tuas in lapides sculptos. & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.* Certissimum est, eo loci ad litteram de Ecclesia Prophetam locutum esse, à Iesu Christo aliquando fundanda: lapides porro in illam coaptandi fabricam, ordinatimque collocandi, Ecclesiae huius officiales ac ministros figurabant, qui suo singuli disponendi essent ordine & dignitatis gradu, vti suo etiam tempore docuit Apostolus, *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, & ceteros singulos gradu & ordine contentos esse oportet.* Hinc est quod Propheta eos sternendos, & in terra collocandos dicat, ut humilitatem omnibus necessariam insinuet, deinde per ordinem disponendos, ut charitate mutua iungendos doceat. Simul vero ut ostendat, obedire eos, & ad summi architecti & fabri primarij se nutum dirigi sinere debere.

Addit insuper Propheta, Ecclesiam in Sapphyris fundandam, fundamento vere regio & gemma admodum pretiosus, id est, in viris prioribus caelestibus, ac diuinis, quales dubio procul fuerit Apostoli, qui hanc forsitan ob causam Ecclesiae nostrae sunt fundamenta appellata, ynde in Epistola ad Ephesios legere est, *super aedificati super fundamentum Apostolorum.* Sed mysterij medulla ac nucleus, quodque proposito meo maxime deseruit, est, propugnacula ciuitatis illius ac valla ex Iaspide esse constructa, quae martyres representari nullus dubito, cum ob fidei robur, tamen vero ob apertas sanguinis in supplicij effusi venas. Quod ut melius intelligatis, notetis Iaspis materiam ac virtutem à natura inditam, ut ad acris inania terreculamenta & illusiones phantasticas robur audaciamque animo addat, quod martyrio egregie admodum quadat. Nihil quippe Martyrum est exemplo ad vanam mundi gloriam, quae phantasmatis in-

1sa. 54.

1. Cor. 12.

Omnia in Ecclesia certo quodam ordine & ceteris rim disposita sunt.

Apostoli fundamenta Ecclesiae sunt.

Ephes. 2.

Iaspis materiam ac virtutem à natura inditam, ut ad acris inania terreculamenta & illusiones phantasticas robur audaciamque animo addat, quod martyrio egregie admodum quadat.

1sa. 54.

mo-

morem initio quidem aliquid praefert apparen-
tiae & splendoris, sed ad finem nihil in-
cludere solidi comperitur, repudiandam co-
culcandamque potentius. Tum vero ad ti-
mores, terrores, & inanes demonum cōstern-
ationes exsuperandas, omnesque qui sese of-
ferunt labores magna animi constantia per-
fringendos nihil eodem apertius ac conue-
nientius: haec siquidem omnia cum glorioso-
rum Martyrum laboribus, supplicij, ac cru-
ciatibus comparata, non nisi ut vmbrae & va-
na phantasmata habenda sunt: Iupis autem
vera Martyrum imago, haec omnia praefigu-
rat.

Lib. de
heresi
martyrii.

S. Cyprianus porro quam in decantandis
Martyrum triumphis, eorumque laureis ac
victorijs recensendis disertus est! *Martyrium*,
inquit, *inassimabilis gloria, infinita mensura,*
immaculata victoria, incomparabilis titulus,
triumphus immensus. Haec quidem haecenus
occasioe hodierna festivitatis, in qua Ca-
tholica nobis Ecclesia inclityi mortem ac
passionē Laurentij, eius supplicia, tomenta,
cruentus, ac martyrium celebranda recolen-
daque proponit, & hoc eius in honore legēdū
Euangelium praefert: *Nisi granum frumen-
ti cadens in terram mortuum fuerit, &c.* Duo
vero hodierna potissimum concione paucis
prosequar: primo de martyrij dignitate in
genere agam, ac deinde singillatim gloriosi
Martyris Laureatij omnium Martyrum facile
principis, martyrium mortemque Deo
propitio depromam.

de
Martyr.

Principio, magnus & illustis Doctor Au-
gustinus in ijs, quos de S. Martyribus con-
scripsit sermonibus, & quos in eorum honore
ac virtutis & generositatis celebrationē vel-
lut panegyricos, & olympionicias decantavit
odas, per saepe bellorum vitur metaphora,
martyriumque ut conflictum, praehum, ac
cruentum certamen indiget. Quam ipse
metaphoram mecum perpendens, mihi per-
suadeo, S. Augustinum, aliosque cum secutos
Patres hanc ab Apostolo Paulo loquendi ra-
tionem tropicamque phrasin esse mutua-
tos. Hoc porro modo Ephesios compellat
ille Gentium Doctor: *Non est nobis colluctatio
aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus
Principes & Potestates, aduersus mundi rectores
invisibilarum harum, contra spiritualia nequi-*

*tie in caelestibus propterea accipite armaturam
Dei, ut possitis resistere in die malo.* Quin & a-
pud Hebraeos iisdē vus est tropis & metapho-
ris: *Deponetes, inquit, omne pondus, & circum-*
*stans nos peccatum per patientiam curramus ad
propositum nobis certamen afficientes in aucto-*
rem fidei & consummatorem Iesum, qui propo-
sito sibi gaudio sustinuit crucem confusione con-
temptra Haec verba ad martyrium non me-
dioeriter neminem nostrum non inuitant,
quod ipse certamen & cōflictū nominat, quod
in eo fideles vere aduersus mortē, diabolū,
mundū, deniq; aduersus semet ipsos decertēt:
in quo certamine ut nō deficient animū del-
pōdentes, sed victoriā e cōtra consequantur,
duos Apostolus stimulos quodāmodo subdit
& calcaria, primū patientiā, alterū, Iesu Chri-
sti seruatoris nostri exēplū, qui proposito si-
bi gaudio & honore, quē patiēdo sibi cōpa-
rabat, omne probrū, infamiā, dolores & sup-
plicia, quae illi in monte Caluariae crux erat
allatura, nihili fecit. Hinc & Martyr eius ad
exēplum, posita sibi ob oculos gloria, quam
morte & cruciatibus sibi acquirat, praeter il-
lū toleratū stimulū, quo nō medioeriter im-
pellitur, supplicia omnia cōtemnit ac rideret,
ac sauisissima quaeque tormenta illi non nisi
gaudia, flores, deliciae ac rosae suat.

Martyriū
dicitur
certamen
& bellum.

Duo ad
martyriū
si constanter
tolerandum
media.

II.
Elogia
martyrij.

Ceterū martyriū sanctorum est seminariū,
Christianorum gloria, vitae radix, religionis
testimonium, veritatis sigillū, patientiae tri-
umphus, charitatis excessus, caeli propagatio
ac colonia, Ecclesiae multiplicatio, ac
fidelium semen. Exodi initio dixisse Pharao-
nem satrapis suis legimus, *Venite, sapienter
opprimamus filios Israel, ne forte multiplicentur.*
& ilico subneētur: *Quantoq; opprimebant
eos, tanto magis multiplicabantur & cresebāt.*
Id ipsum in primigenia contigit Ecclesia: quo-
n. tyranni feritate & rabe periti, magis fi-
dem nitebātur exstinguere, Euangeliū cuer-
tere, religionē perdere, crucem obruere, & Christia-
nos, Ecclesiam fidelium morte, interitu
ac sublatione auferendā & delendā rati, eo i-
mperato effluuit magis, eo eius stat⁹ fundatus so-
lidius, sacramenta inualere potentius, fides
altiores egit radices, & Christianae fidei li-
mites eo sunt latius propagati, & eo Iesu
Christi seruorum ac fidelium numerus reddi-
tus copiosior. Quare, Deique circa hoc pro-

Exod. 14.

Sanguis
martyrum
Christia-
norum se-
men.

videntiā demeratus ē primis Ecclesiæ Patri-
bus quidā dixit, sanguinē Christianorū effu-
sum semē quodam modo fuisse, ē quo vno de-
mortuo sexcenti de nouo exurgerent.

Vineæ cū
Ecclesia si-
militudo.

Hæc animo voluens, mirari desino, cur to-
ties, tum in parabolis, tum in enigmatis ac
figuris, Redemptor ipse simul & Prophetæ,
vineæ cuidam Ecclesiam assimilantur. Mag-
na namque ac mira inter vtramque est simi-
lilitudo, ac parallela proprietas, atque hæc in-
primis notāda est, & proposito meo mirificè
deseruiens, quod quemadmodum vinea eo
crefcit magis, vualque copiosiores profert,
quo pampini plures ac propagines præfecan-
tur, ita quo Ecclesia magis persecutionibus
ac procellis exagitur, eo magis excrefcit,
ac latius fines suos extendat. Mors siquidem
aliquot filiorum eius aliorum plurimorum
de nouo est productio.

IOAN. 12.

Huc facit, quod apud Ioannem Saluator
ait, *Nisi granum frumenti cadens in terram
mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem
mortuum fuerit, multum fructum affert.* Eius
enim vnus mortem vitas centum progigne-
re. Vno quidem sensu denotabat, hominem
nisi in terram cadens, id est, humilians se, &
præhumilitate terram se esse agnosceus, se
mortificet, vt quidem mundo mortuus esse
videatur, solum manere, id est, nullam tum
sibi, tum alijs vtilitatem afferre. Alio vero
signat, gloriosos illos Martyres, velut vera
frumenti grana, in Ecclesiæ area triturrata,
& in terram coniecta, & humili tyrannidis alli-
sa, tormenti ac suppliciorū grauitate emo-
rientes centuplum scænis at tulisse, ac pro v-
na qua exidebant vita, centum alias Eccle-
siæ reddidisse.

Lib. de
martyrio.

Atque hanc ob causam veteres illi Patres
nihil esse Ecclesiæ vtilius aut maius marty-
rio censuerunt. Primus hoc de illo iudicium
tulit & omnium nomine testimonium Au-
gustinus, *Sæcili Patres*, inquit, *nihil maius vo-
luerunt esse martyrio, nihil dignius, nihil de-
nique excellentius, vnde & Theodoretus ra-
tionibus & exemplis ipsum astruēs ait: Hinc
est, inquit, quod cum multi viri fuerint in mū-
do celebres, tum victorijs clari, tum regia pote-
state, nulli eorum nunc honos tribuitur, nullius
gloriosum est sepulcrum nisi martyrum.* Inde
ad exempla transit, & veterum monumenta

executiens subiungit: *Vbi nunc sepulcrum A-
lexandri, Iulij, Augusti, aut Pompeij: memoria
vero Martyrū datur, & eorū nomina imponū-
tur fidelibus, & eorū sunt sepulcra gloriosa, qua
ab omnibus inuisuntur, & eorū ossa veneratio-
ni habentur, impletūq; est illud Psalmi CXXX-
VIII. Nimis honorati sunt amici tui Deus Cer-
tissimū namque est, Martyres tamen olim
exiguos & pauperes in hoc mundo, hodie ho-
nore & gloria Cæsaribus Alexandris & ma-
ximis mundi monarchis præcellere.*

Sancti
martyres
illustriores
quam mū-
di princi-
pes.

In hoc scilicet martyrij magnitudo confi-
sit: nec vero in hoc dumtaxat, sed etiam magnam
quod in eo charitatis Christianæ perfectio & Charitatis
summa sita sit. Et sane Angelicus Doctor perfectio-
Thomas, inter omnes virtutis actus, maxime non deo-
martyrio demonstrari ait perfectionem cha-
ritatis. Quam rei huius fundamentalem assi-
gnat rationē, hæc est: eo quis erga rē aliquam
magis affici perhibetur, quo magis eius cau-
sa contemnit, quod carissimum habet, & am-
plectitur arctius, quod maxime habebat ex-
osum. Certissimum porro & exploratissimū
est, inter omnia vitæ huius bona, vitam ho-
mini esse carissimam & intimam, nihil autē
habere exosius ac fugere magis quam mor-
tem, ac præsertim si doloribus permista sit,
quos corporea tormenta causantur, quorum
metu & apprehensione ipsa etiā bruta mul-
tis abstinent voluptatibus, naturalibus dum-
taxat delicijs contenta, vt ipsemet August.
testatur. Quæ cum ita sint, indubitatum est
Martyrium inter reliquos humanos actus esse
perfectissimum, vt extremæ dilectionis
notam, & maximæ charitatis argumentum,
iuxta hoc Euangelij pronuntiatum, *Maiore
hac dilectionem nemo habet, quam vt animam
suam ponat quis pro amicis suis.* & sane ratio
hæc valida & potens est.

2. 1. q. 124.
art. 3.

Lib. 11. q. 1.

Martyriū
maximæ
moris
nota.
IOAN. 15.

Martyrium ergo honor, triumphus, præ-
tium & summus dilectionis est valor, viti-
mus amoris & charitatis erga Deum gradus
etiam ē Redemptoris sententia apud Ioannē
dicentis: *Maiorem hac dilectionem nemo ha-
bet, quam vt animam suam ponat quis pro a-
micis suis.* Martyr porro mortem oppetens,
vitamque pro Deo exponens, maximum sane
amorem patefacit, eoque facto super omnia
diligere se Deum testatur, magis quam ho-
nores inquam, quā amicos, quā vitam, quam
seip-
m.

Martyriū
charitatis
triumphus

IOAN. 15.

seipsum, denique plus quam omnes omnino creaturas, qui vitimus, perfectissimus ac supremus amoris est gradus, quoque dari altior nequit.

End. 8. Summus in lege Moisaica Sacerdos, è rituum caeremonialium praescripto in pectore & humeris omnium tribuum gestabat nomina, sed Dei viui nomen gerebat in capite aureae insculptum laminae: ut hinc manifestum fieret, si cor & humeri, id est, affectus & auxilium proximo rebusque mundi huius debeat, caput & locum supremum Dei summi amoris dilectioni que impendendum. Atque hoc re ipsa martyri testatur, cum summi huius Dei amore mortem ipsam perfert, eius honorem, gloriam & amorem rebus omnibus anteponeus.

Mar. 11. Legi quidam peritus cum à Redemptore petisset, ut quod primum ac maximum in lege mandatum esset, audit ex templo ab eode, *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, ex totis viribus tuis, hoc est primum ac maximum mandatum.* Quo audito responso subintravit legisperitus, *Bene dixisti magister, quia unus est Deus: quem qui eo quo dixisti modo & affectu diligit, ne ille maiori afficere honore & amore nequit, atque hoc omnia mandata longe transcendit, & holocaustis omnibus ac sacrificijs multo est dignius.* Cum ergo Deum martyr ex toto corde, omnibus viribus etiã cum vitæ suæ dispendio diligit, sequitur tum iuxta Redeptoris, tum iuxta legisperiti huius sententiam ac testimonium, maiorem illum, seipsum vltro immolando, erga Deum amorem dilectionemque patefacere, quam veteres suis victimis ac sacrificijs tam genere praestantibus, quam numero infinis. Atque hoc scilicet quidam dilectionis est excessus & summus quidam amor.

Martyrii primus a eius fortitudinis. Accedit huc, quod martyrium primum & maximus fortitudinis sit actus, qui ab aliquo existeri queat & ostendi. cum enim circa rerum aduarum exercitium virtus versetur, ipsa sane fortitudo praesertim alijs, id quod labores maximos includit, ac perdifficile est, pro obiecto habet, & exercitiorum suorum scopum & palæstram: eo quod mortem, quae ex Aristotelis sententia omnium terribilium est terribilissimum, praesertim oculis ut scopum habet. Idem ipse i. hilosophus in Moralibus do-

cer, fortitudinem, velut occupationum suarum palæstram, mortis habere pericula: ipsa namque animum corroborat, mentemque confirmat, ne forte mortis formidine ac metu de statura deiciatur, à bono & honesto resiliat, & à caetero virtutis cursu desectat. Cui ergo fortitudinis proprium sit animo vires addere, eique in boni exercitio hoc velut pondus, ne nuret, subijcere, in alijs etiam constitutibus omnibus mors minime certa est: quin imo masculus animus alijs etiam mortem inferre non dubitat, suam ut effugiat, honoremque consequatur, & tamen si vitam praesentaneo exponat periculo, ea tamen se minime priuandum arbitratur. At martyr extraordinario quodam motu, & animo plane heroico & generoso in mortem ruit, simpliciter se exponit, sine vlla effugij spe aut fiducia, nisi forte miraculo quodam diuinitus subducatur. Et profecto manifesto vitam periculo exponere, eiusque iacturam haud perhorrescere, & in mortem plenis quodammodo velis tendere, animi generosi ac strenui indicium est, ac summae fortitudinis opus, & proinde summe depraedicandum, aeternisque laudibus dignissimum.

Abraham Patriarcha cum illustre hoc coram Deo simul & hominibus opus praestitisset, vni genam scilicet immolare filium in monte dum parat, & iam dextram in ictum librasset, Deus, ecce, eum pergere verans his eum vocibus compellauit, *Quia fecisti hanc rem, id est, cum tam generose te gesseris, tantos praetuleris animos, ut nec proprio parere statueris filio, cum tam illustre tentaris facinus, multiplicabo semen tuum, beabo te, prosperitate affluas, & tot ex te nascentur proles ac nepotes, quot caelum stellas habet.* Constat autem martyrium actum esse multo illustriorem, & martyrem qui ipsum subit, longe illustrius patrare opus maiorisque meriti: ipse namque se immolat, & magna animi constantia in mortis sacrificium consecrat, propriumque sanguinem profundere & exponere minime dubitat.

Dixit olim apud Ioannem Redemptor paradoxon illud peregrinum, *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit eam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam.* nouum profecto

Lib. 3. E.
hic. c. 6. 9.

Martyr
manifesto
se mortis
exponit
periculo.

Gen. 22.

Ioan. 12.

perfecto & exoticum dogma, doctrina inaudita hactenus, & recens ad omnium aures accidens. Quis audiuit, vitam & animam suam odio prosequendam, cum ipsa nos doceat & urgeat natura, nos ut ipsos prærebus alijs diligamus. Illustre hic reconditum latet mysterium: nam per animam eo loci, uti & alijs plurimis, in sacris litteris vita intelligenda venit: ac proinde ex S. Augustini expositione, is verborum sensus est: Qui vitam amat, & delictijs voluptatibusque eam dedicat, genioq; genialiter indulget, eius in perpetuum amittendæ se periculo exponit, at qui eam odit ac persequitur, ieiunio, maceratione, vltro neisque eam affligens supplicijs, ipsam custodit, & in tuto collocat. Martyr porro profecto eam odio prosequitur, cum morti ac tormentis illam obiciat, quo nulla dari cogitarique maior constantia ac fortitudo virilior in hoc mundo potest, in quo proinde ipsam Redemptoris consilium amplectitur, dum eam perdendo exorsamque habendo, conseruat, & in vitam æternam summo cū honore custodit.

Martyr vitam exorsam in vitam æternam custodit eam.

Matt. 10.

Eodem itidem sensu, sed alijs verbis apud Matthæum, eodem etiam ore dictum est, *Qui perdidit animam* (id est vitam) *suam propter me, inueniet eam.* Martyrum hoc dictum est intuitu, qui suam tunc perire videntur vitam, cum ad mortem ac cruciatum pertrahuntur: verum tum potissimum eam inueniunt, & magno sane compendio, cum vitæ ad triduum forte vix duraturæ loco æternam sibi comparant. Huc ex parte Sapiens alludit dicens, *Visi sunt oculis insipientium mori,* cum ad tormenta raptarentur, *illi autem* mortis pretio vitam sibi immortalem compararunt, & modo in pace sunt, æternæ gloriæ beatitudine æternam perfucentes. *Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.* Adeo ut generosi illi athletæ omnes mundi fortunæque casus & persecutiones neutiquam morati, moriendo vitam in tuto collocent, & in arena & stadio ipso expirantes, de aduersarijs triumphum luculentissimum agant, victoresque abeant.

Sap. 3.

Matt. 10.

Apud Matthæum dixit olim eodem loco Seruator, sed verbis paulo durioribus, *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus,* id est, indignus est, qui meus dicatur seruus, meque Dominum habeat. Gene-

rosi porro martyres hanc in humeros erucunt accipiunt, & morti se exponunt: ipsi sunt, qui sequuntur Dominum, eiusque crucifixi imitantur exemplū: hinc ipso digni sunt, iuxta ea Sapientis verba, *Deus tentauit eos cruciati-* ^{Sap. 3.} *bus, supplicijs, morte, & inuenit eos dignos se,* dignos inquam disciplina, dignos militia, dignos denique amicitia sua, & ad huiusmodi tērationum lapidem veluti lydium probatos dignos iudicauit, qui ad honores sustollerentur, dignos qui ad Iesū Christi conspectum admitterentur, dignos denique immortalis & sempiternæ gloriæ. Exclamare ergo iuuat: *O ingens martyrij decus, & summa eiusdem excellentiæ cum amaritudinem in dulcedinem, spinas in rosas, putrescentiam in zibethum, probrum in decus, lachrymas in delicias, mortem denique in vitam lætissima metamorphosi commutet.*

Sap. 3.

Martyres merito vitam accipiunt.

Mors peccati poena.

Lib. 3. c. 6.

Rom. 6.

Psalm. 115.

Epist. 11.

Martyrii summe potentie et triumphus sui est.

Certissimum est autem & exploratissimum, peccati poenam mortem esse, & in primi parentum nostrorum delicti castigationem, iam inde in terrestri paradiso lata Dei sententia omnes omnino mortales morti & corruptioni secuturæ ad iudicatos esse, at infamem hanc poenam, & probrosam maculam in maximum decus & gloriam conuertit martyriū. Præcunte hic mihi habeo magnum Augustinum, qui libris de Dei ciuitate idipsum docet, *Mors poena nascentis, si pro iustitia pietateque pendatur, fit gloria renascentis.*

Apostolus item in ea, quæ ad Romanos, palam docet mortem esse peccati stipendium ac mercedem, id est, poenam & castigationem. Nemo id quod negarit, at si mors hæc Dei nomine perferatur, hoc peccati manubium, hoc probrum, hæc infamiæ nota, ac turpis & funesta hæc poena in honorem, gloriam, triumphum, vitam denique commutat, secundum illam Psalmographi sententiam, *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius,* atque in primis Martyrum, in quæ verba hanc paraphrasin cudit S. Cyprianus, *Pretiosa mors, qua emit immortalitatem pretio sui sanguinis, qua accipit coronam de consummatione virtutis.*

Equidem insuper addidero martyrium esse supremæ cuiusdam potestatis triumphum, & maximam benignitatis, mansuetudinis, ac

fuiſſius contemptus perfectionem. Martyr quippe vitam prodigens de veteri homine triumphat, prauos affectus retundit, paſſiones refrenat, ſequē ipſum Deo totum in gratiſſimum offert ſacrificium. Propoſito noſtro miſericē quadrabit, quod in primo Regum libro legere eſt. Achis regis Philiſtæi Sarrapæ & optimates coacti in conſilium, de Dauidis exteri commoratione inter ſe conſulturi, hanc tandem vno ore tulere ſententiam, *Quomodo hic poterit placare Dominum ſuum niſi in capitibus noſtris, cum eſſimus inimici?* Verus ille homo, magnus & iuratus Dei aduerſarius eſt: eum ergo qui morti addicit, & in crucem rapit, Dei iram placat, illi reconciliatur, eius gratiam ſibi comparat, indulgentiam admiſſorum obtinet, remque illi preſtat longè acceptiſſimam. Hoc autem martyr facit, qui animo virtuteq; plenus veterem hunc tyrannum cruciſigit, inueteratas illas rebelliones eradicat, omnes animi impetus retundit, commoda propria pedibus proterit, & inſigni quadam mentis generoſitate & conſtantia pluſquam humana, ſolum hoc ab homine mutata, quod humano more velit, in mortem ruit.

1. Reg. 19.

Allegoria.

1. Reg. 18.

Martyr de veteri homine vltio amicum ſumit.

Matth. 16.

Luc. 8.

Matth. 10.

Rom. 8.

crucifixionem appellat, vti in ea que ad Galatas, *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* At ipſe Dei filius verbo vnico vitæ odium vocat, *Qui odit animam ſuam in hoc mundo.* Hæc porò omnia diuina quadam ratione martyr in ſe complectitur: qui enim ad ipſum ſe accingit, primò ſeipſum abnegat, cælum violenter rapit, opera carnis perfectè mortificat; cum ipſam eculeis, tormentis & cruciatibus offerat, corpus quoque & membra cruciſigit cum concupiſcentijs, dum letho ea exponere non veretur, vitam denique & animam ſuam odit, cum eam negligat, & ſupplicijs & tyrannorum violentiæ tradat perdendam & enecandam.

Gal. 5.

Ioan. 12.

Martyrii perfectio.

Martyrii præſentia.

Martyrium ergo mirabile omnium maxime admirabile eſt, fuiſſius victoria, mortis contemptus, athletarum leſu Chriſti gloria, animarum fidelium palæſtra, animorum generoſorum examen, primarium fortitudinis opus, charitatis perfectio, omnium deniq; virtutum Chriſtianarum theatrum. Huic inſuper regnum cælorum certiffimò velut merces debetur. In huius rei ſignum in Apoſtolorum Actis cælum protomartyri Stephano reſeratum viſum legitur, cum iam ad extrema vitæ per lapidum imbrem redactus eſſet; vnde ipſe ad rei huius nouitatem ſtupefactus exclamat, *Videò cælum apertum, & Jeſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Vt hinc manifeſtum fiat, cælum martyribus ſemper patere, eoſque vbi primùm corporeo hoc vinculo ſoluuntur, alterius vitæ poſſeſſionem adire, in qua vera beatitudo ſita. Docuit hoc Redemptor ſuos, dum in monte ſic turbas eſt allocutus, *Beati qui perſecutione patiuntur propter iuſticiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Martyr, qui propter iuſticiam perſecutionem tolerat, & Dei nomine recta cælum petiit, nihilque impedimento eſt, ingrediendum quò minus poſſeſſionem eorum adeat, & eorum reddatur compos.

Act. 7.

Matth. 5.

Martyris

recta cælum

ingrediuntur

quò minus poſſeſſionem eorum adeat, & eorum reddatur compos.

Hebræi olim mare rubrum, quod modò Erythræum dicitur, ſine vllò impedimento & pede ſiccò per uio itinere pertranſiere, vti Sapientię cap. xix. legitur, Mare rubrum, cruentum martyrii mare eſt, in eo via eſt recta in cælum dirigens, ac ſine vlla peccati pœnæque remora eò conducens: vti namque Tertull. ait, *Omnia huic operi, id eſt, martyrio donantur, in Apolog. cum damnantur à iudicibus, à Deo abſoluntur.*

N a a

Ergo

Beſſ. de Sanctis.

Martyrium Ergo Martyrij est prerogatiua, quæ illi cum semper cœli ianuas habet aper-
tas.

*Iudic. 7.
S. Gregor.*

Ergo Martyrij est prerogatiua, quæ illi cum semper cœli ianuas habet aper-
tas. Ergo Martyrij est prerogatiua, quæ illi cum semper cœli ianuas habet aper-
tas. Ergo Martyrij est prerogatiua, quæ illi cum semper cœli ianuas habet aper-
tas.

Actor 7.

Considerate vobiscū, obsecro: ecquod protomartyr: Stephanus lumen, quam claritatem, quem fulgorem foras emisit, dum eum lapidibus aduersarij rabie ac furore perciti adobruerent, & obrutum neci dederunt? Hæc namque de illo Acta Apostolorum habent: *Positis autem genibus, clamauit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum.* O lumen admirabile! o patientiam inastimabilem! o amorem erga proximum incredibilem, & hæcenus inauditum! E: quod etiam ab Andree in crucem acto lumen emicuit? quale verò quamque illustre ab Laurentio nostro in craticulam coniecto, & medias inter flammis posito profiliit? de illo iam loqui oportet, quò ita ad alterum orationis membrum dilabamur.

Omnes prope SS. Patres de S. Laurentij martyrio scripsere.

Vix vllus est Ecclesiæ Doctorum aut veterum Patrum, qui non incyrum & admirabile sancti Laurentij Leuitæ martyrium celebrent, & omnigenis præconijs accumulenti; hinc nemo est, qui non eius in honorem orationes, panegyricos, sermones, homilias, concionesque conserpserit: Leo magnus imprimis, sanctus Ambrosius, & Maximus ad Italos. Inter ceteros porò hoc illi occinit elogium Leo Magnus; *Quam clarificata est Hierosolyma Stephano, tam illustris fuit Roma Laurentio.* Scripsere de illo & Afrius Augustinus, Græcis Gregorius Nazianzenus, & Ioannes Chrysostomus, alijque alijs in locis & ad alias gentes.

Nemo non sanctorum inuincibilem hunc animum & indomitum tormentis robur, hæcæus nec visum, nec auditum in adolescenti

corpore, demiratur. Sanctus Ambrosius & Augustinus tribus illum pueris in fornacem ardentem Babylone coniectis, & inde sine vlla coparatus vsultatione non sine miraculo eductis assimulant. Addunt quoque vniuersam aulam cœlestem illustri pugilis huius certamini spectatricem adstis, & martyris viso robore & generositate, non mediocriter obstupuisse, iuxta illud Apostoli ad Corinthios, *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus*; id est, orbi vniuerso, cœlo, terra, & omnibus omnino creaturis. Sermo est sanctorum Martyrum Apostoli ore loquentium.

Doctissimus Rupertus ad martyrij eius genus alludens de illo veluti pisce quodam alloquutus est: *Laurentius, inquit, vnus & bene notus de magnis illis piscibus, & piscis magnus, idemq; assus, cuius assatura suauiter in tota flagrat Ecclesia.* Eisdem metaphoris vsus est & sanctus Augustinus & verbis penè iisdem. *Ideo, inquit, de magnis illis piscibus, quos Petrus traxit ad terram, conuenienter hic electus est, qui Christo assaretur.*

Idem ipse Rupertus libro supra memorato, hunc ipsum Laurentium Abeli iusto innocuoque comparat. *Audite loquentem: Sicut in unguis prima aetatis Ecclesia protomartyris Abel sanctus, cuius iustus clamat de terra; sic in Romana Ecclesia pretiosa mors beati Laurentij nouo & inaudito genere passionis clamauit in cœlum, & auditus est per mundum vniuersum.*

Admirabile hoc eius martyrium mille in lege Mosaica, Psalms, & Prophetis, factis, oraculis, figuris & præfagijs designatum fuit ac representatum. Quoad legem Mosaicam namque in Leuitico legimus, *Hæc est lex holocausti, cremabitur in altari tota nocte vsque ad mane.* Hoc non intcite de gloriosi Martyris Laurentij morte exponi capique possit, eius namque martyrium verum ac perfectum holocaustum existit; eò quod corpus eius in craticula & carbonibus tota passionis eius nocte ad vque alterius vitæ auroram, ac donec æternæ gloriæ illi sol oriatur, crematum fuit.

In Psalms verò hoc illi quadrans reperitur. *In sextodecimo quidem: Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas,* quod dubio procul ad generosum & innocuum athletæ nostri animum referri queat. Solius quippe Lau-

Laurentij est, hisce verbis uti, ac liberè & audacter profiteri, Igne, craticula, carbonibus, & dolorum acrimonia tolerantia me g robur examinasti, animæ meæ fortitudinem expendisti, & eiusdem periculum fecisti, nulla interrim in me est inuenta culpa, erratum nullum, & omni in te mea tibi eluxit innocentiæ vitæque sinceritas.

Oraculorum autem Prophetiarum plurima huic in scopum collineant. Ab Ecclesiastico ducam exordium, in cuius postremo capite quæ leguntur, Laurentio nostro mirificè nec inconcinnè adaptes: *Liberasti me à pressura flamma, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum astuatus.* An non hoc in Laurentium nostrum eleganter quadrat? quisquamne melius aut meliori iure hæc eo usurpare verba potuit? an non ipse solus velut inuictus & indomitus quidam adamas, atque inconsumentibilis Salamandra, flammis restitit, & igni impositus de animi constantia nequitquam remissus?

In libro Job hæc occurrunt verba, *Probatit me quasi aurum, quod per ignem transit.* Crediderim equidem de seipso Iobum loqui, & de afflictionum, quibus eius patientiam probauit Altissimus, igne hoc intelligendum. Et quamuis non nisi metaphorica & ænigmatica loquendi hæc ratio sit; verè tamen ac sine ænigmatè purè simpliciterque dicere Laurentius noster potest: *Igne me non aliter probasti & examinasti, quam in fornace aurum solet.*

Eodem in libro aliud est, & ad martyris nostri carbonem insigniter quadrans. Capite namque 30. dicitur, *Curtis mea denigrata est, & ossa mea aruerunt.* Dices, Iobum his miseriae suas, afflictiones, ærumnaeque verbis insinuate voluisse. Equidem haud diffitor, non obstat tamen, quò minus & S. Laurentius ore Prophetæ de se dicat, *Igne latebra mea ambulans vniuersam cutem meam denigravit, atque ossa mea in craticula arefacta in cineres conuersa sunt.*

Aliud suggerit Ezechiel, *Ecco igni datum est in escam, utramque partem eius consumpsit ignis.* Nemo negat, quin hoc de inuincibili martyre Laurentio capiendum sit. ipse enim medios in ignes coniectus est, ijs pabulum futurus & alimentum, & illius utrumque latus incendio consumptum. Constat etenim generosum hunc pugilem tortoribus incendiarijs

ac tyranno media inter tormenta dixisse, *Asfasti unam partem, versa aliam, & manduca.* O virtus incomparabilis! o animus, qui pacem non habuit!

Inter ceteras Salomonis pœcimas hæc mihi præ alijs ob excellentiam ac venustatem aridet, *Sicut igne probatur argentum & aurum camino, ita corda probat Dominus.* quod ipsum & capite 2. Ecclesiastici repetitur. Fateor quidem hoc de omnibus in genere hominibus intelligendum, generoso tamen huic athleta singillatim etiam accommodari potest. Deus enim optimus maximus corpus eius, cor, animus, & tolerantiam igne examinavit, non secus atque aurifex suum in camino aurum.

Hæc quidem facta sunt de Laurentio testimonia è diuinis litteris petita, iâ figuras ex eodem horto decerpas depromamus. Occurrit primum illa, si vel figura vel symbolum dicenda sit, parui interest, in libro Ecclesiastici: *Quasi thus redolens in diebus æstatis, quasi ignis effulgens & thus ardens in igne.* Non ignoro ad litteram metaphoricum hoc elogium de summo Pontifice Simone accipi debere; mysticè tamen ac figuratè vitam ac mortem magni Leuitæ Laurentij eodem exprimi, haud vanus mihi sum augur. Ipse namque suaue quoddam thus exstitit, & gratissimus sufficiens carbonibus accensis inardens, idque in die æstatis, id est, sub primigenia Ecclesiæ tempora. Obtulit siquidem Deo acceptissimum sacrificiũ, aut verum potius holocaustũ, cum totus igne fuerit consumptus, nullumque vniquam thus aut thymiana gratiorem odorem ac fragrantiam efflauit.

Admirabilis huiusce sacrificij alia in Leuitico figura præcesserat, vbi dicitur, *Si autem de craticula fuerit sacrificium, aqua simila conspergetur oleo, quam offerens Domino trades manibus sacerdotis; qui cum obtulerit eam, tolles memoriale de sacrificio, & adolebis super altare in odorem suauitatis Domino.* Dicere fas est, ac iure meritoque dicendum, à S. Laurentio de craticula Deo esse sacrificium oblatum, cum ipse in craticula assatus fuerit, & oleo insuper vndique conspersus, id est, pietate & feruore diuino totus perfusus: uti namque oleum flammarum & ignis est alimentum, & ignem cogit inualefcere & gyros conuoluerit elatiore;

Nna 2 ita

Prou. 17.

Eccle. 2.

Eccle. 50.

S. Laurentius assimilatur thuri in ignem coniecto.

Leuit. 2.

Figura.

Eccl. 17.

Job 23.

Job 30.

Ezech. 35.

Laurentij

tolerantia.

ita dilectionem Dei accendit pietas ac deuotus animi affectus. Vt persæpe in re culinaria fieri constat, vt caro oleo inuncta non aduratur; tametsi igni superposita; ita & in hoc feruore & pietate sancti Laurentij contigit. etsi enim illius anima ignibus superposita fuerit, ne vel minimum tamen est vstulata, id est, animus illius ne minimum coarctat, nec de robore solito quidquam amisit, vt in ipso illud Isaiæ adimpletum fuerit vaticinium: *Cum ambulaueris per ignem, non combureris, & flamma non ardebit in te.*

Isai. 43.

Primitiæ frugum nouarum si quando in lege Mosaiica Domino offerendæ essent, hic erat seruandus ritus: *Si autem obtuleris munus primitiarum frugum tuarum Domino, de spicis adhuc virentibus torrebis igne, & confringes in morem farri, fundens oleum super ea, & thus imponens.* Vt rem hanc proposito accommodemus, dicimus, Ecclesiam, dum frugum suarum, id est, Martyrum ac Sanctorum, inter quos S. Laurentius inter primos fuit, & in ætate etiamnam viridi, offerre vult primitias, voluisse, vt ipse torreretur, & igne vstularetur, & in modum farri comminueretur, misericordiæ oleo, & orationis thure superinieccto.

Leuit. 2.

Figura.

Eodem in libro verba hæc, veluti ritualia & ceremonialia, leguntur, *Omne sacrificium Sacerdotis in igne consumetur, nec quisquam comedit ex eo.* S. Laurentius de ordine erat sacerdotali; seque ipsum Deo in sacrificium dum vult offerre, secundum legis Mosaiicæ præscriptum ac pronunciatum, igne erat consumendus, & carbonibus flammisque ad cineres vsque torrendus.

Leuit. 6.

Num. 21.

Madianitis profligatis, & manubijs spoliisque ex hoste relatis Moysi ante pedes positus, sic vniuersum populum à prælio reducem Eleazar sacerdos est allocutus. *Hoc est præceptum legis, quod mandauit Dominus Moysi, aurum & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum, & omne quod potest transire per flammam, igne purgabitur, aqua expiationis sanctificabitur.* Hoc quidem legis præscriptum, sed illius iam dabimus mysterium. Perpetuum Deum inter & mundum certamen est; mundo ergo subacto, & sanctis præda eius ex agro intercepta onustis ad suos redeuntibus; cælo iussu est, omne vt aurum, argentum, æs, ferrum, ceteraq; metalli genera, id est, Sanctorum maximi & illustri-

Figura.

simi, & Martyrum generosissimi fortissimi que flammis iniicerentur, ibique expiantur, vt Laurentio nostro factum est. Ceteros verò sanctorum, quibus ad huiusmodi flammam ferèdas vires non erant, aqua expiationis sanctificati, id est, per poenitentiam, lacrymarum effusionem, viteq; austeritatem ad perfectionis apicem pertingere Deus voluit. horum de numero sũt Confessores, Doctores, ac sanctæ Virgines.

In sacris voluminibus varias etiam gentium circa ignem abominationes legere est. Samaritanos enim in quarto Regum libro legimus filios igne lustrasse, *Et consecrauerunt filios suos per ignem.* Eadem in Manasse Regi ascribitur impietas eodem in libro, *Et traduxit filium suum per ignem, & in Paralipomenon libro, Transire fecit filios suos per ignem.* De impio Achab eadem inibi legitur superstitio, *Ipse est qui adoleuit incensum in valle Benennan, & lustrauit filios suos in igne iuxta ritum Gentium.* Laudatur porro pius rex Iosias ob abominanda hæc sacra abolita lustrationesque sublatas, vnde legimus, *Conseruauit quoque Tophet, quod est in conualle filij Ennon, ut nemo consecraret filium suum per ignem Moloch.* Eiusdem quoque impietatis meminit Psalmographus dicens, *Iuuenes eorum comedit ignis.* Quod autem gentibus impietatis, sacrilegij & abominationis nequissimæ ac supersticiosissimæ nota fuit, apud Christianos in insignis sanctitatis argumentum, & vt vere Religionis signum Ecclesia habuit, si filij nimirum sui igne lustrarentur, & Deo vero per flammam offerrentur, vt hodie Laurentius noster, cuius animus ab igne diuino æstuabat introrsum, quem admodum foris vniuersum igne materiali corpus amburebatur.

Angelus cælo delapsus hæc Eldræ sacerdoti iussa per ardua proposuisse legitur, *Vade, pondera mihi pondus ignis, aut mensura mihi flammæ venti, aut renoua mihi diem qua præterit.* Cui illic Eldras, *Quis natorum poterit facere, vt me interroges de his?* at Laurentio nostro questionis huius sublimis solutio ac responsio referuata est, Eldra; solus ipse inter reliquos hominum ignis tibi dicere pondus poterit, vt potest qui ab vno latere afflatus, sciens iam id satis superque tostum esse, ty. anno dixerit, vt in aliud vertetur, tantumdem vt & in illud ignis faueret.

In Prouerbij variis Salomon difficultates *Prover. 6.*
ac

ac quaestiones proposuit, atque hanc inter ceteras: *Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantae eius?* Quærenti quis respondeat, id quidem iam olim Babylone factum esse, ubi tres adolescentes medios inter ignes constituti, & flammam tam in sinu quam corpus circumsecus ambientem habentes, vestibus tamen & membris illæsis ac sospites è camino prodire. Sed hæc ipsa in Ecclesia nostra denuò contingere Laurentius noster locupletissimus est testis: ipse namque ignem non sinu dumtaxat abscondit, sed uniuerso etiam corpore excipit: nec prunis tantummodo inambulauit, sed sine ulla formidine, interitus & impauit, in craticula medios super carbones extendi se, quantus quantus erat, à carnificibus passus est.

O supplicium inauditum! & cruciatum nimis quam atrocem! & tormentum intolerabile, ac minimè ferendum! Referens ad Hebræos Apostolus veterum Sanctorum afflictiones & ærumnas, quas Dei causa subierunt, & acerba mortis genera, quibus vitam suam illustres ac generosi martyres expoluere, hanc feriem textit, *Alij uerò ludibria & uerbera experti, in super & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occasione gladij mortui sunt, egentes, angustiati, afflicti, sed si addidisset, Combusti sunt, tosti sunt, super craticulam positi sunt,* quam porro maiorem narratione horum commiserationem excitasset? quàm eius fuisset oratio lamentabilior? quis sine lachrymis, aut sicco eam oculo legere, recitare, audire potuisset?

Hierosolymorum ruinam, excidium ac destructionem & piorum exagitationem exaggerans Pfaltes, sic apud Deum optimum maximum conqueritur, *Deus uenerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt morticina seruatorum tuorum escas uolarilibus cæli; carnes sanctorum tuorum bestijs terra.* Hæc quidem tristes est cantilena & elegia; tristior uerò sit, & luctuosior, ac maiorem crudelitatem spirans, audire ac dicere alios uiu comburjo absumptos esse, alios craticule superpositos tostos esse, per ignem & prunas ardentes nonnullos in cineres abiisse. Vbi Laurentio nostro contigit, qui ei à tyran-

no subditus est supplicio, cui nullum unquam est par seu visum, seu auditum.

Iobi ærumna & afflictiones à nemine non magno uerborum pondere exaggeratur, cuiusque patientiam passim omnes mirificè celebrant; ista tamen malis adobrutus ac tantum non immerfus, legitur quasi impatiens expoſtulasse, *Qua est enim fortitudo mea, ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea aenea est.* Perinde ac si dicere uellet, lapidum ac saxorum instar sensus expertus non sum, nec ut æs fortis & indomabilis, non mihi corpus est æreum, nec præcordia ferrea, tam graues ut ærumnas ferendo sim. Dicerene autem hoc in genere eo Laurentium fortioſiorem existisse, & uictorem hunc martyrem maiorem, toleſtantiam, illustriores animos, & constantiam inuictioſiorem præuulisse? Temerarium hoc fortasse cupiam aut hyperbolicum uideatur: nihilominus dicere mihi fas erit, si non maiorem, parem tamen, nec inſiorem & proximè accedentem Laurentio nostro magnanimitatem ac constantiam fuisse. Post Iobum enim, quis unquam amicorum Dei intensiores uehementioresque subiit cruciatus? Videre enim illum in craticula extensum, medios inter ignes constitutum, ignitis superpositum prunis, ardores explodentem, & carnificibus supplicij administris insultantem.

In cælum vsque laudibus euehunt Romani Mutium Scæuolam, eiusque tolerantiam nunquam non deprædicant, quod igni intrepidus errantem in percussione purpurati dextram, iniecerit eam ardentem hæcis oculis ad stuporem omnium in cineres redigi cerneſet. Inter alios sic de illo Seneca, *Non dubito, inquit, quin magis laudauerim torridam illam manum Mutij, quàm cuiuslibet fortissimi saluam.* Ceterum si Romanus hic adolescens tantis omnium celebratur laudibus, quod unam tantum foco dextram iniecerit, quantis, obsecro, Laurentius noster dignus est, qui toto flammam in corpore pertulit, prunis se torreret finens, in craticula succensa extensus, super carbones uersatus, Decioque & eius satellitibus media inter tormèta insultans? Nulla inter utrumque sanè comparatio est, cuiusque cruciatus Mutianos longo superant interuallo.

Nan 3 Equi-

Patientia
S. Iobi col-
lata pa-
tientia S.
Laurentij.

Iob 6.

Li. 9. ep. 69.

S Laurentius Salamandram assimilatur.

Equidem dum generosum hunc athletam & infractum martyrem in supplicio acerbissimo tidentem, volutumque in prunis propius contemplet, Salamandram ignes nequam metuenti comparare ausim, aut insectis illis ab igne dictis pyraustæ, quæ magno natura stupore in igne nascuntur & viuunt, & in fornacibus succensis agunt. Aut verò Achatigemæ, aut illi, quam Hispani *Laxiam* vocant, grandinis in modum efformatæ, comparare: cuius ea est dos, & quidem maximè mirabilis, quòd igne non modò non consumatur, sed ne calefiat quidem; non flamma eam adurere, non ætus pervertere queat, sed contrarijs frigidisque qualitatibus gaudeat.

Natura prodigia.

Linum Carpathium ferunt ignes non metuere, & flammis ipsum injeci solitum, vt alboborem induat, adeò vt qui cetera omnia denigrat & consumit ignis, huic vni splendorem, & colorem addat ac conseruet. Credite, Auditores, hæc qui admirabilia obstupescitis, maiorem vehementioremque Laurentium virtutem & habuisse & exseruisse: heroicus etenim animus illius igne superari domarique non potuit, & quæ ad desperationem indignationemque alios redigere incendia solent, spem illi & tolerantiam suggesserunt, omnigena gaudia attulerunt, & immensam gloriæ ac meritum segetem pepererunt.

Sunt qui prunis illæsi inambulant.

Priscis Græcorum monumentis proditum est, fuisse nonnullos, qui spectantibus mirantibusque plurimis, in sacrificio Apollinis, illæsi & indemnes prunis inambularunt. Vix fidem hoc apud me aliosque cordatiores inuenit; sed notissimum est, & certo certius, S. Laurentium martyrem non tantum prunis inambulasse, sed toto etiam corpore super eadem extensum fuisse, & magno Romanorum omnium cum stupore incendia, flammæ & titiones arden-tes pertulisse.

Psal. 40.

Craticula Laurentiana lectus doloris.

Huic ergo athlete adaptare velim perdifficilem illum Psalmistæ locum, *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius, vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* Non incommode hic de S. Laurentio capi queat, cuius craticula egregiè & merito lectus queat doloris appellari, in quo victor hic pugil & infractus palæstrita recubuit; atque hoc in amaritudinis lecto opem illi Deus opt. max. tulit, & auxiliaturus misericordiæ eum oleo inunxit,

eò quòd omnes disperfit, & dedit pauperibus facultates. Deus porrò lectum hunc afflictionis versat, inuersat, & ambit, vt solatium auxiliūque afferat, & in manu valida ardentem protegat.

Vidistis, auditores, cruentam martyris generosi tragœdiam, quæ sanè & lacrymas oculis & commiserationem pectore elicit palæstram; tam et si eadem ipsa ceu egregius quidam hortus sit, ad omnigenum virtutum flores inde decerpandos. Est item theatrum quoddam mirabile ac prodigiorum Laurentij nostri certamen ac stadium, quin & illustis quædam academia, in qua heroicæ generosæque virtutes, constantia, fortitudo, & infracta in aduersis magnanimitas reapse edocentur.

Hunc igitur ludum adite, fideles Christiani, huic philosophiæ animum applicate; discetis namque hic intensum vehementemque erga Deum amorem, & extremam erga inopes & indigentes caritatem; discetis in superabilem contra aduersa omnia constantiam, in domitam in afflictionibus tolerantiam, mirabilem in perfectionibus generositatem, & videbitis quis aduersus Tartari & mundi insultus & oppugnationes sit gladius vibrandus.

Te verò mundi vindex, afflictorum spes, dolèrium solamen, anxiorum & oppressorum asylum, & gemestium auxilium: tu qui inuictam martyribus ad tam generosè omnigena probra pro nominis tui gloria toleranda, constantiam & animos suggessisti, qui sanctis tuis aduersus omnigenos mundi insultus & aduersa arma necessaria in manus dedisti, sed qui Laurentio in primis tantum animi, fortitudinis, ac virtutis es impertitus, vt mortem omnium acerbissimam durissimamque infracta mente perferrete inquam animarum Redemptor supplices rogamus, nobis vt ad imitationem gloriosi huius Leuitæ, vires præbeas, quò resistere tentationibus generosè valeamus, des in aduersis patientiam, rebus in arctis fortitudinem, in prosperis humilitatem, & quacumque demum in fortuna generositatem. Vt Laurentio gratiã dedisti, hominum simul & angelorum Domine, ad incerta tormentorum perfringenda, ad cruciatuum ardores tolerandos, eandem obsecro nobis ne neges, vt animo, generositate, constantiaque obarmati, delictorum extinguere flammæ, & æstuantem carnalium animaliumque

concu-

concupiscentiarum ardores suffocare & ob-
ruere mereamur, atq; inde de efferata brutalium
passionum nostrarum tyrannide, & omnibus
mundi tribulationibus triumphantes, tandem
aliquando decurso vitæ presentis curriculo, ad
æternæ gloriæ repotia admittamur; ad quæ
nos vnus in personarum Trinitate Deus, atq; is
optimus maximus, deducere dignetur. Amen.

IN FESTO ASSVMPTIO-
NIS DEIPARAE VIRGINIS,

Partitio.

- I. De sepe remimente B. Mariae Virginis pra-
cellentia.
- II. De obdormitione Deiparae.
- III. De conuenientia suscitandae Mariae & ser-
uandae ab incorruptione.
- IV. Probabilitates alia super eodem privilegio.
- V. De triumpho & gloria assumpta.
- VI. De cultu Virgini & matri debito.

*Qua est illa qua progreditur, quasi aurora
conspurgens, &c. Cant. 6.*

FIGVRA.

MAERIA illa, prodigiosa & admirabilis
maius Noei, inquam, arca, postquam lon-
go tempore diluuij aquis, fluctibus & tē-
pestatibus agitata, procellis & tempestatibus
cōrussa innasset, in montibus Armeniae tan-
dē ite. Hodie verò videmus gloriosam Ma-
riam Virginem, verā arcam, quæ verū Noeum
saluatorem & restauratorē totius vniuersi tu-
lit, postquam longo tempore super aquas, &
miseria & tribulationum vitæ huius tentatio-
num ventis pulsata, & tot tantarumq; tempe-
statibus ac procellis aduersitatibus agitata, na-
tasset, in montibus æternis subfuisse. Est
hoc festi gloriosæ Assumptionis occasio &
subiectum, subiectum triumphis & mirabili-
bus plenum, subiectum quod homines simul &
Angelos ob Reginae suæ coronationem recreat
& gaudio replet. Tu vero sacratissima Virgo,
quæ hodie instar auroræ ascendis, quæ pulchra
vt luna es, electa vt sol, & terribilis vt castro-
rum acies ordinata, cum de tuo his honore aga-

tur, tua gloria in aciem hic veniat, nobis gra-
tiam impetra, operam cœlestem implora, cym-
bam hanc nostram dirige, cumq; hodie te An-
geli cœlum ingredientē noua quadam saluta-
tione cōpellent, nos veteri te salutatione, quæ
tibi olim ab Angelo Gabriele impertita fuit,
compellabimus, communi voce dicentes.

AVE MARIA.

Magnus ille, celebris & admirabilis pictor
Apelles, de quo tanta tradit, quemq; tanti o-
lim fecit Antiquitas, vt nomen suum ad po-
steros egregio quodam opere transmitteret, opera
Venerem quandam pingere voluit, quam vt
perficeret & omnibus numeris absolutam red-
deret, detē ipsos annos in illa depingenda im-
pendit, sed tantum huc contulit ingenij, labo-
ris, industriæ & artificij, nullum vt simile opus
à quoquam fuerit alias elaboratum: adeo, vt,
cum publice Athenis spectanda proposita ef-
ficeret, & omnes eam extolleret & pro dignitate
admirarentur, vt pote quæ omnium animos
& oculos simul raperet, iuuentus Atheniensis
in eius amorem exarserit: quam obrem visum
senatus ad desideria laiciuorum, & lubrico-
rum cupiditatem restringendam, imaginem
tollere, eamque in loco aliquo non ita patu-
lo ponere, ne quam forte resp. corruptionem
afferret, & adolescentum animos nouo cupi-
ditatis fomite succenderet.

Magnum hoc & stupendum artis & naturæ
miraculum: sed non sunt huic imagini cogita-
tiones vestrae ita affigendæ, auditores, vt auel-
lere nequeatis, nam quid aliud longe dignius
admirari, & obstupescere par est. Videre quippe
hic licet opus cētuplo perfectius, admirabilius
& subtilius: videre licet, inquam, pulcherri-
mam, elegantissimam perfectissimam imagi-
nem, qua nulla in mundo vnquam inspecta
fuit dignior. Imago hæc Deipara est, non Dea
impudicitæ, & laiciuæ verius, sed sacratissi-
ma Maria Virgo, omnis castimonie regina.
Qui eam depinxit pictor, Spiritus sanctus est,
quod impensum est tempus, quinque annorum
excedit millia, sed opus ipsum & imago adeo
præclara sunt, vt cum in die natiuitatis esset in
terra ad spectandū proposita, & hodie in die as-
sumptionis in cœlum euecta, totus orbis ob-
stupescens confiteatur nihil se vnquam simi-
le esse.